

kommen til disse 25 Edr. Byg, og naar navnlig det ærede Medlem, som jeg i den seneste Tid har henvendt min Tale til, næsten med en vis Forbauselse har seet, at jeg er kommen til et saadant Tal, saa har jeg allerede forrige Gang sagt ham, at den væsentligste Grund, hvorfor jeg da maatte indskrænke mig til at sige, at det for en Deel berøede paa et Skjøn, var den, at der ikke forelaa til min Disposition nogetsomhelst Materiale, hvorpaa jeg kunde begrunde noget Vedre. Et æret Medlem (Brinck-Seidelin) er idag kommen tilbage til Spørgsmaalet om at benytte Optegnelse over Hartkornets Salgsværdi til dette Brug. Det har jeg forsøgt, men det har givet saadanne Resultater, at jeg ikke har kunnet benytte dem; det har nemlig — det være sagt til Opbyggelse for de Herrer fra Jylland — givet det Resultat, at Hartkornet maatte blive bestattet høiere i Jylland end i Sjælland. Desuden er jo Salgsværdien ikke det, som her søges; den er afhængig af mangfoldige Omstændigheder, som ikke bør have nogen Indflydelse her, og der er ikke saa Factorer af denne Art, som gjøre det sandsynligt, at den maa være høiere i Jylland end paa Nerne. Den afhænger blandt Andet baade af Befolkningens Stilling ligeoverfor Spørgsmaalet om Kjøb og Salg, af den Tid, hvorpaa den er fremkommen, og endelig af de særlige Forhold, hvorunder Salget er skeet, og, da der nu navnlig paa Nerne har fundet ikke saa Salg Sted fra Godserne til Fæstterne, ved hvilke der i Reglen kun er taget en lav Pris, har dette naturligvis haft en Indflydelse paa Gjennemsnitsprisen af Salgene her. Jeg har, som sagt, naar der er Tale om Brugsværdien, ikke kunnet finde noget brugbart Materiale mellem det, som har staaet til min Raadighed. Naar jeg er kommen til disse 25 Edr. Byg, er dette ikke desto mindre ikke grebet ud af Lusten, men det er min private Erfaring, som i saa Henseende har ledet mig paa et Spor, som jeg troer ikke ligefrem kan forlæstes, og mærkværdigt nok, det Materiale, jeg har benyttet, har jeg fundet hos Cultus-

ministeren; jeg mindebes nemlig, at man for flere Aar siden, da Skoleloven blev ført igjennem, havde indhentet Udtalelser fra hele Landet om Værdien af Skolelodderne, og det er dette Materiale, som jeg har benyttet. Det foreligger, ikke blot i Udtalelser fra 1856—57, men ogsaa temmelig fuldstændigt fra en senere Tid, da dette Forhold skal omreguleres hvert tiende Aar. Efter de Indberetninger, der findes fra saantlige Landets Amtsråad, har man sat Skoleloddernes Benyttelse til en Værdi af mellem 28 og nogle og 30 Edr. Byg pr. E. Hartkorn. Nu maatte dette Materiale benyttes med en vis Varsomhed; thi, naar der her er Tale om Brugsværdi, maa det ikke forglemmes, at der i Ansættelsen af Værdien af Skoleloddernes Hartkorn er medtaget Skolelærernes personlige eller Arbejdsfortjeneste, deres Fritagelse for Skatter og for Tiende og forskjellige andre saadanne Byrder, som Communerne maa afholde for dem. Værdien maatte altsaa sættes Noget ned, og her, tilstaaer jeg, kommer Vilkaarligheden frem, det maatte afhænge af et Skjøn, hvor Meget den maatte sættes ned; jeg har valgt 25 Edr. Byg pr. E. Hartkorn, og jeg er fremdeles af den Formening, at, naar man vil blive staaende ved et enkelt Tal, vilde man ikke let kunne tage noget andet. Der er fra det ærede Medlem straaet over for mig (Brinck-Seidelin) gjort den Anke mod dette Minimum, at det ikke kunde være eens for hele Landet. Ja, jeg har selv høret med denne Tanke. Jeg har i Concepterne til dette Lovforslag haft en Ansættelse for de forskjellige Amter i Landet, idet det ogsaa stod for mig, som om der var Anledning til at sætte Nernes Hartkorn høiere end, ganske vist ikke alle, men nogle af de høieste Amters; men jeg maatte dog erkjende, at jeg ogsaa her bevægede mig paa en noget løs Grundvold, og jeg foretrak derfor ligefrem at bestemme een Sum og da besvære de Herrer, som maatte møde med Indvendinger derimod i Forbindelse med Erindringer om den Ubillighed, der vil fremkomme, med det Spørgsmaal: Hvad synes de Herrer da om denne rene Hartkornsskat? Naar